

Nr 211.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 20 juni 1924 (nr 225) med särskilda bestämmelser angående olovlig befattning med spritdrycker och vin ävensom av lagen den 27 november 1925 (nr 463) om utsträckt tillämpning av förstnämnda lag, m. m.; given Stockholms slott den 19 mars 1926.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

1:o lag om fortsatt giltighet av lagen den 20 juni 1924 (nr 225) med särskilda bestämmelser angående olovlig befattning med spritdrycker och vin ävensom av lagen den 27 november 1925 (nr 463) om utsträckt tillämpning av förstnämnda lag; och

2:o lag om fortsatt giltighet av lagen den 20 juni 1924 (nr 227) angående förverkande i visst fall av spritdrycker och vin.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Ernst Wigforss.

Förslag

till

lag om fortsatt giltighet av lagen den 20 juni 1924 (nr 225) med särskilda bestämmelser angående olovlig befattning med spritdrycker och vin ävensom av lagen den 27 november 1925 (nr 463) om utsträckt tillämpning av förstnämnda lag.

Härigenom förordnas, att lagen den 20 juni 1924 med särskilda bestämmelser angående olovlig befattning med spritdrycker och vin ävensom lagen den 27 november 1925 om utsträckt tillämpning av förstnämnda lag, vilka lagar gälla till och med den 30 juni 1926, skola äga fortsatt giltighet efter sistnämnda dag till och med den 30 juni 1928; dock att 3 § 1 mom. i lagen den 20 juni 1924 från och med den 1 juli 1926 skall hava följande ändrade lydelse:

3 §.

1 mom. Bryter någon mot förbud, som avses i 2 §, straffes såsom för olovlig införsel till riket.

Framgår uppenbarligen av omständigheterna, att dryckerna icke varit avsedda att olovligen införas till riket, må dock dömas allenast till böter, högst femhundra kronor.

Visas, att den farkost, med vilken dryckerna forslats, på grund av verklig sjönöd för räddande av fartyg, last och människoliv tvingats att ingå på svenskt territorialvatten och att där förbliva, vare den tilltalade från ansvar fri.

Förslag

till

lag om fortsatt giltighet av lagen den 20 juni 1924 (nr 227) angående förverkande i visst fall av spritdrycker och vin.

Härigenom förordnas, att lagen den 20 juni 1924 angående förverkande i visst fall av spritdrycker och vin, vilken lag gäller till och med den 30 juni 1926, skall äga fortsatt giltighet efter sistnämnda dag till och med den 30 juni 1928; skolande, där jämlikt lagen egendom tagits i förvar före den 1 juli 1928, de i lagen meddelade bestämmelserna jämväl efter samma dag tillämpas med avseende å egendomen.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 5 februari 1926.*

Närvarande:

Statsministern SANDLER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden
NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, LINDERS, SCHLYTER, LARSSON, WIGFORSS,
MÖLLER, LEVINSON.

Chefen för finansdepartementet statsrådet Wigforss anmäler efter gemensam beredning med ministern för utrikes ärendena och chefen för justitiedepartementet fråga om fortsatt tillämpning av lagen den 20 juni 1924 (nr 225) med särskilda bestämmelser angående olovlig befattning med spritdrycker och vin ävensom i samband därmed stående lagar.

Föredraganden anför:

»Genom statsmakternas beslut år 1923 tillkom ny lagstiftning om straff för olovlig varuinförsel, vilken lagstiftning kom till uttryck i lagarna den 8 juni 1923 (nr 147 och 148) om straff för olovlig varuinförsel — varuinförselagen — och om förbud i vissa fall mot införsel av spritdrycker och vin till svenskt territorialvatten — territorialvattenslagen. Denna lagstiftning var väsentligen föranledd av behovet av skärpta bestämmelser mot den tilltagande smugglingen av rusdrycker. Emellertid avsågo stadgandena i allmänhet icke endast smuggling av rusdrycker utan även annan olovlig införsel. Endast i vissa avseenden, nämligen i fråga om straffsatser och förbud mot införsel till svenskt territorialvatten, meddelades särbestämmelser rörande sprit-smuggling.

Uti en den 9 maj 1924 dagtecknad proposition, nr 223, föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

1:o lag med särskilda bestämmelser angående olovlig befattning med spritdrycker och vin;

2:o lag angående vissa ändringar i lagen den 8 juni 1923 (nr 147) om straff för olovlig varuinförsel; samt

3:o lag angående förverkande i visst fall av spritdrycker och vin.

Dessa lagförslag voro framförallt föranledda av att den vid 1923 års riksdag antagna lagstiftningen visat sig icke vara tillräckligt effektiv för motarbetande av den olovligen införseln av rusdrycker. Då detta förhållande ansågs innebära mycket allvarliga olägenheter, föreslogos i propositionen bestämmelser, avsedda att bota de brister och fylla de luckor, som vid tillämpning av 1923 års lagstiftning visat sig förefinnas då fråga varit om bekämpande av sprit-smuggling.

I samband med dylika ändringar i och tillägg till varuinförsellagens regler förordades i propositionen påbyggnad i vissa hänseenden av gällande rusdrycksförfattningar i ändamål att likartade bestämmelser skulle bli gällande beträffande ingripande mot olovlig befattning med smuggelsprit samt i fråga om åtgärder mot olovlig befattning med olovligen tillverkad eller olovligen renaturerad sprit. Dessutom innehöllo de för riksdagen framlagda förslagen bestämmelser, avsedda att träda i stället för förordningen den 22 juni 1921 (nr 364) angående rusdryckers förverkande i vissa fall m. m. — förverkandeförordningen — vilken enligt förordning den 9 juni 1922 (nr 251) skulle gälla till den 1 juli 1924.

I samtliga nu nämnda hänseenden föreslogos emellertid endast provisoriska bestämmelser med giltighet till och med den 30 juni 1926.

Slutligen innehöll propositionen förslag om ytterligare ändringar i och tillägg till varuinförsellagen utan samband med förslagen i övrigt.

De förordade stadgandena i berörda ämnen hade i propositionen sammanförts i tre särskilda lagförslag, nämligen:

1:o) förslag till lag med särskilda bestämmelser angående olovlig befattning med spritdrycker och vin; detta förslag innehöll stadganden rörande olovlig införsel av spritdrycker och vin, därvid dock i vissa, huvudsakligen processuella delar hänvisades till varuinförsellagen; förslaget ersatte alltså de i varuinförsellagen förefintliga särbestämmelserna angående spritsmuggling ävensom territorialvattenslagen vilken lag eljest skulle hava gällt till utgången av år 1925; enligt särskild bestämmelse i förslaget sattes varuinförsellagen i fråga om spritsmuggling ur kraft under den tid den föreslagna lagen skulle gälla utom i den mån förslaget hänvisade till varuinförsellagen; vidare innehöll samma förslag bestämmelser till påbyggnad av rusdrycksförfattningarna ävensom stadganden, som voro avsedda att ersätta 2 § och följande paragrafer i förverkandeförordningen;

2:o) förslag till lag angående vissa ändringar i varuinförsellagen; de föreslagna ändringarna voro — fränsett de nyss berörda fristående jämkningarna i lagen — betingade av utsöndrandet av särbestämmelserna angående spritsmuggling;

3:o) förslag till lag angående förverkande i visst fall av spritdrycker och vin; detta förslag avsåg att ersätta bestämmelserna i förverkandeförordningens 1 § rörande förverkande av rusdrycker, anträffade hos den som fälles till ansvar för fylleri.

Nu omförmälda förslag blevo med vissa ändringar uti huvudförslaget bifallna av riksdagen. Lagar i ämnet utfärdades den 20 juni 1924 (nr 225—227).

Genom lagen den 20 juni 1924 (nr 225) med särskilda bestämmelser angående olovlig befattning med spritdrycker och vin blev det straffrättsliga ingripandet mot spritsmugglingen i hög grad skärpt. Emellertid framhölls vid lagens tillkomst, att full effektivitet i bekämpandet av den olovliga spritinförseln knappast stode att vinna, med mindre överenskommelse träffades staterna emellan att ömsesidigt stödja varandra i denna kamp. Sådan

överenskommelse ansågs närmast böra gå ut på dels åtgärder i syfte att genom kontroll å utförseln av rusdrycker från ett land hindra tillförseln därav till ett annat, dels ömsesidigt erkännande av varje stats rätt att jämväl utanför sin territorialvattensgräns undersöka och beslagtaga smugglarfartyg.

Ett steg i riktning mot internationellt samarbete på detta område utgjorde en i Helsingfors under tiden den 24 november—den 4 december 1924 efter inbjudan av Finlands regering hållen konferens för överläggningar om åtgärder mot spritsmuggling. I konferensen deltog delegerade för samtliga vid Östersjön belägna stater, nämligen Danmark, Estland, Finland, Lettland, Lithauen, Polen, den fria staden Danzig, de Socialistiska Sovjetrepublikernas Union, Sverige och Tyska riket, ävensom Norge. Vid konferensen enades de delegerade om att hos sina regeringar anbefalla till antagande ett vid konferensen utarbetat förslag till konvention i ämnet. Detta förslag avsåg åtgärder mot smuggling av spritdrycker ävensom viner om mer än 18 volymprocent alkohol, vilka drycker med ett gemensamt namn benämndes alkoholvaror. De föreslagna åtgärderna togo sikte på utförselkontrollen och rätten till ingripande mot fartyg utanför territorialvattensgränsen.

Uti en den 6 mars 1925 dagtecknad proposition, nr 89, föreslog Kungl. Maj:t riksdagen dels att godkänna berörda förslag till konvention angående motarbetande av smuggling av alkoholvaror, dels ock att antaga vid propositionen fogat förslag till lag om utsträckt tillämpning av lagen den 20 juni 1924 (nr 225) med särskilda bestämmelser angående olovlig befattning med spritdrycker och vin. Propositionen bifölls av riksdagen.

Sedan förutnämnda stater den 19 augusti 1925 undertecknat konventionen och denna ratificerats av Finland, Norge och Sverige samt ratifikationsinstrumenten deponerats i Helsingfors, har för Sveriges vidkommande Kungl. Maj:t den 27 november 1925 utfärdat

1:o lag (nr 463) om utsträckt tillämpning av lagen den 20 juni 1924 (nr 225) med särskilda bestämmelser angående olovlig befattning med spritdrycker och vin;

2:o kungörelse (nr 464) angående ikraftträdandet av förstnämnda lag; och

3:o kungörelse (nr 465) med särskilda bestämmelser om utförsel från riket av rusdrycker.

Omförmälda sist antagna lag innehåller i huvudsak följande.

Om spritdrycker med fartyg av mindre nettodräktighet än tvåhundraftio ton införts till farvatten, som ligger utanför svenska territorialvattensgränsen och sträcker sig intill tolv sjömil från svenska kusten eller där utanför belägna yttersta skär, och det av omständigheterna uppenbarligen framgår, att syftet med fartygets uppehåll i nämnda farvatten är att företaga eller främja olovlig införsel av dryckerna till riket, skall det anses såsom olovlig införsel till svenskt territorialvatten enligt lagen med särskilda bestämmelser angående olovlig befattning med spritdrycker och vin. I gränsvatten av mindre bredd än tjugufyra sjömil skall gränsen för nämnda

farvatten anses sammanfalla med mittellinjen eller den gränslinje, som eljest är fastslagen genom överenskommelse, hävd eller annorledes. Vad i lagen är stadgat skall icke tillämpas med avseende å fartyg av främmande nationalitet, med mindre Konungen därom förordnar.

Enligt den under 2:o upptagna författningen har lagen i fråga trätt i kraft den 24 december 1925 samt äger, såvitt angår fartyg av främmande nationalitet, tillsviðare tillämpning allenast å fartyg av finsk och norsk nationalitet. Lagen gäller till och med den 30 juni 1926.

Kungörelsen med särskilda bestämmelser om utförsel från riket av rusdrycker innefattar erforderliga stadganden beträffande de i konventionen åtagna förpliktelserna i avseende å kontroll av sådan utförsel. Jämväl denna författning har trätt i kraft den 24 december 1925 och har, såvitt angår fartyg av främmande nationalitet av nettodräktighet från och med 100 till 500 registerton, tillsviðare tillämpning allenast å fartyg av finsk och norsk nationalitet.

Under erinran därom att lagstiftningen den 20 juni 1924 angående olovlig befattning med spritdrycker och vin m. m. (sv. f. 1924: 225 och 227, jfr 1924: 275—280) skulle upphöra att gälla den 30 juni 1926, därest den ej förlänades fortsatt giltighet, anmodade jag i skrivelse den 18 juni 1925 kontrollstyrelsen att, efter ifrågakommande länsstyrelser och andra vederbörandes hörande, före den 15 december 1925 inkomma med yttrande, i vad kontrollstyrelsens ämbetsmyndighet rörde, angående verkningarna av samma lagstiftning, därvid tillika i förekommande fall borde angivas de jämkningar, som på grund av vunnen erfarenhet finge anses erforderliga och lämpliga, ävensom huruvida bestämmelserna i fråga ansåges böra givas permanent karaktär. Motsvarande anmodan riktade jag jämväl till generaltullstyrelsen som i ärendet skulle höra vederbörande tullmyndigheter.

Kontrollstyrelsen har i skrivelse den 24 november 1925 avgivit sitt yttrande i ämnet.

För fullgörande av förevarande uppdrag har kontrollstyrelsen dels anhållit, att samtliga länsstyrelser ville till styrelsen inkomma med yttrande i ärendet, dels anmodat systembolagen i Stockholm, Norrköping, Kristianstad, Karlskrona, Malmö, Hälsingborg, Halmstad, Göteborg, Strömstad, Gävle och Sundsvall att avgiva yttranden, dels slutligen lämnat aktiebolaget Vin- & spritcentralen, sammanslutningen för spritsmugglingens bekämpande, Stockholms stads och läns sammanslutning av nykterhetsnämnder, Blekinge läns nykterhetsnämnders centralorganisation, nykterhetsnämndernas sammanslutning för Västmanlands län, nykterhetsnämndernas Dalaförbund, Söderhamns kontrollområdes samarbetsorganisation av nykterhetsnämnder samt Piteåortens nykterhetsnämnder tillfälle att i ärendet avgiva yttrande.

Yttranden hava inkommit från samtliga tillfrågade myndigheter, institutioner och korporationer med undantag av systembolaget i Kristianstad,

Blekinge läns nykterhetsnämnders centralorganisation samt Söderhamns kontrollområdes samarbetsorganisation av nykterhetsnämnder.

De infortrade yttrandena giva vid handen, att verkningarna av lagstiftningen å de trakter, där dess tillämpning i större omfattning varit av behovet påkallad, kunna betecknas såsom mycket goda. Den tillbakagång av spritsmugglingen och i samband därmed stående olaga sprithantering, som kunnat på åtskilliga håll i större eller mindre grad konstateras, tillskrives ock till väsentlig del den nya lagstiftningen. Något förslag om att lagstiftningen, då dess nuvarande giltighetstid utlöper, borde upphöra att gälla har ej heller från något håll framställts. Tvärtom tillstyrka flertalet av de tillfrågade antingen med hänsyn till förhållandena inom de områden, där de äro verksamma, eller ock med hänsyn till förhållandena i andra delar av landet bestämt, att lagstiftningen förlänas fortsatt giltighet. Länsstyrelsen i Skaraborgs län gör på grund av den ringa omfattning, i vilken lagstiftningen inom länet tillämpats, i detta avseende intet uttalande. Systembolaget i Gävle anser sig av andra skäl ej på denna punkt kunna avgiva något yttrande.

För egen del har kontrollstyrelsen helt anslutit sig till den uppfattningen, att lagstiftningens verkningar hittills varit gynnsamma. Vidare föreligga enligt kontrollstyrelsens mening icke några skäl att antaga, att lagstiftningen framdeles skulle komma att visa sig överflödig; därest lagstiftningen upphörde att gälla, kunde den gynnsamma utveckling som inträtt i vissa delar av landet befaras bliva hejdad. Kontrollstyrelsen har därför även bestämt tillstyrkt, att lagstiftningen förlänades fortsatt giltighet efter den 30 juni 1926.

Skiftande meningar hava framkommit i de avgivna yttrandena beträffande frågan, huruvida lagstiftningen bör erhålla fortsatt giltighet allenast för viss tid eller göras permanent. Överståthållarämbetet samt länsstyrelserna i Östergötlands, Hallands och Älvsborgs län förklara sig icke hava något att erinra mot att lagstiftningen göres permanent. Länsstyrelsen i Gävleborgs län förordar permanent giltighet för lagen angående förverkande i visst fall av spritdrycker och vin men anser, att lagen med särskilda bestämmelser angående olovlig befattning med spritdrycker och vin bör förlänas fortsatt giltighet allenast under viss tid. Övriga länsstyrelser — utom länsstyrelsen i Skaraborgs län vilken såsom förut angivits ej ansett sig kunna avgiva något yttrande i detta avseende — anse sig ej kunna tillstyrka, att lagstiftningen göres permanent, utan förorda fortsatt provisorium med längre eller kortare giltighetstid. Av de i ärendet hörda systembolagen ifrågasätter aktiebolaget Stockholmssystemet, om icke åt den nu prövade och verksam befundna lagstiftningen borde givas permanent karaktär. Systembolagen i Norrköping och Malmö förorda, att lagstiftningen göres permanent, medan övriga systembolag antingen icke alls yttrat sig i frågan eller ställt sig neutrala eller ock förordat ett fortsatt provisorium. Till sistnämnda mening ansluter sig jämväl sammanslutningen för spritsmugglingens bekämpande, medan två av de hörda nykterhetsnämndssammanslutningarna förorda en permanent lagstiftning.

Kontrollstyrelsen har för egen del yttrat, att frågan, huruvida lagstiftningen borde göras permanent eller erhålla fortsatt giltighet för viss bestämd tid, vore beroende av den ståndpunkt man intog vid besvarande av följande två frågor, nämligen dels huruvida anledning finnes att antaga, att lagstiftningen skulle komma att visa sig av behovet påkallad ej blott under några år framåt utan under en mera avsevärd tidrymd, dels huruvida sådan erfarenhet redan vunnits rörande lagstiftningens verkningar och dess effektivitet, att den kunde givas en någorlunda definitiv form.

Kontrollstyrelsen har beträffande sin ställning till berörda frågor anfört följande:

Vad till en början det framtida behovet av lagstiftningen beträffade, hade det i vissa av de till kontrollstyrelsen inkomna yttrandena framhållits, att lagstiftningen föranletts av extraordinära förhållanden som måhända komme att försvinna under de närmaste åren. Kontrollstyrelsen kunde för sin del i viss mån dela denna uppfattning. Den omfattning som spritsmugglingen tagit hade nämligen sannolikt varit åtminstone till en viss del betingad av abnorma förhållanden t. ex. i valutaavseende. Den erfarenhet som hittills föreläge från olika länder syntes emellertid giva vid handen, att inskränkande bestämmelser på rusdrycksförsäljningens område — de finge hava formen av förbud, restriktioner av det ena eller andra slaget eller höjda priser — gäve upphov till en mer eller mindre omfattande olaga rusdryckshandling av det ena eller andra slaget, som om den finge utbreda sig utan allvarligare ingripande från det allmännas sida kunde medföra betydande skadeverkningar. Då numera knappast från något ansvarigt håll mera betydande ändringar i rusdrycksförsäljningsförordningen i riktning mot en friare försäljning ifrågasattes, syntes behov av en lagstiftning av den art varom här vore fråga komma att föreligga åtminstone under en ganska avsevärd tid framåt. Ur denna synpunkt syntes alltså öfvervägande skäl tala för att lagstiftningen gjordes permanent. Vid sådant förhållande återstode att undersöka, huruvida för närvarande en så omfattande erfarenhet föreläge om lagstiftningens verkningar att lagen kunde och borde göras definitiv. Det hade i detta sammanhang från vissa håll gjorts gällande, att lagstiftningen på några punkter innehölle bestämmelser innebärande betydande avsteg från de rättsregler som eljest vore normerande, och att den med hänsyn därtill ej borde åtminstone för närvarande göras permanent. Utan att närmare ingå på denna fråga ville kontrollstyrelsen framhålla, att såvitt styrelsen hade sig bekant under lagstiftningens hittillsvarande tillämpning icke förekommit något som kunde giva vid handen, att genom lagstiftningen någon enskild medborgares berättigade intressen skulle hava lidit skada. En granskning av de förslag om mer eller mindre betydande ändringar i lagstiftningen som från en del håll framställts gäve emellertid vid handen, att den hittills vunna erfarenheten icke kunde anses tillräckligt omfattande för att medgiva en definitiv utformning. Visserligen kunde man såsom länsstyrelsen i Hallands län framhållit vidtaga erforderliga

ändringar i lagstiftningen även sedan den gjorts permanent, men det syntes dock kontrollstyrelsen mindre lämpligt att göra en provisorisk lagstiftning permanent innan den kunde givas en någorlunda slutgiltig form. Särskilt betydelsefull syntes kontrollstyrelsen därvid en synpunkt vara som framhållits av sammanslutningen för spritsmugglingens bekämpande. Sammanslutningen hade uttalat 'att det väl kan tänkas, att de former av olaga sprithantering, mot vilka den nuvarande lagen lämnat relativt effektiva vapen, inom en ej alltför avlägsen framtid kunna ersättas med andra, vilka med denna lagstiftning icke kunna lika kännbart åtkommas'. I samband därmed ville kontrollstyrelsen framhålla, att det icke syntes kontrollstyrelsen lämpligt att såsom länsstyrelsen i Gävleborgs län föreslagit göra den ena av de båda lagar om vilka vore fråga permanent och bibehålla den andra som provisorisk. Därtill stode de i för nära sammanhang med varandra. Med hänsyn till vad sålunda anförts funne kontrollstyrelsen övervägande skäl tala för att lagstiftningen nu icke gjordes permanent utan förlänades förlängd giltighet för viss tid, t. ex. två år.

Generaltullstyrelsens utlåtande i förevarande ämne är dagtecknat den 28 november 1925. Styrelsen har infordrat yttranden från kustbevakningsinspektören, tullfiskalerna och tulldirektörerna i Stockholm, Göteborg och Malmö, tullbevakningscheferna i nämnda städer i dessa tjänstemäns egenkap av chefer för kustbevakningsdistrikt, gränsbevakningschefen i andra gränsbevakningsdistriktet samt de tullförvaltare i riket som äro åklagare i tullmål eller utöva chefskap över kustbevakningsdistrikt.

Beträffande verkningarna av ifrågavarande lagstiftning, närmast lagen med särskilda bestämmelser angående olovlig befattning med spritdrycker och vin, hava de hörda tullmyndigheterna i stort sett uttalat den uppfattning, att nämnda lag genom strängare straff och åtskilliga däri förekommande särskilda bestämmelser i avsevärd mån ökat möjligheterna för ett effektivt bekämpande av spritsmugglingen och sålunda bidragit till den nedgång i denna olagliga hantering som under lagens giltighetstid kunnat konstateras. I flera fall har dock framhållits, att till berörda gynnsamma resultat medverkat åtskilliga andra faktorer, i främsta rummet den skärpta bevakningen och den förbättrade forskaffningsmateriel som ställts till kustbevakningens förfogande, men även en del andra förhållanden, såsom ändringar i vissa länders valuta. Några tullmyndigheter hava förklarat sig i brist på erfarenhet beträffande lagens tillämpning icke kunna avgiva något bestämt yttrande rörande lagens verkningar. Vad angår frågan huruvida samma lag borde erhålla permanent karaktär hava meningarna hos de hörda tullmyndigheterna gått mera i sär. I många fall har den mening uttalats, att så borde ske eller att lagen borde erhålla förlängd giltighet 'tills vidare' eller så länge restriktionerna i rusdryckslagstiftningen kvarstode. Från andra håll återigen har den mening gjort sig gällande, att det icke vore lämpligt att redan vid utgången av lagens nu bestämda

giltighetstid giva densamma permanent karaktär; frågan därom borde anstå till dess större erfarenhet om lagens verkningar vunnits samt till dess jämväl verkningarna av Helsingforskonventionens bestämmelser hunnit giva sig till känna. Lagens giltighetstid borde därför utsträckas med ett eller annat år.

För egen del har generaltullstyrelsen i förevarande hänseenden anfört följande:

De bestämmelser rörande olovlig befattning med spritdrycker och vin som införts genom 1924 års lag hade uppenbarligen varit ägnade att bereda vederbörande myndigheter möjlighet att med större framgång än tillföre upptaga kampen mot spritsmugglingen. Efter vad erfarenheten otvetydigt syntes hava givit vid handen, hade ock denna olovliga hantering sedan lagens tillkomst varit i avtagande. I detta avseende tilläte generaltullstyrelsen sig jämväl åberopa de statistiska uppgifter till belysande av spritsmugglingen till Sverige, som meddelats i den av socialstyrelsen utgivna publikationen »Sociala meddelanden» nr 9 för år 1925, sid. 744 och följande. Även om, på sätt av flera tullmyndigheter framhållits, berörda förhållanden utgjorde resultatet av flera samverkande faktorer, kunde det dock få anses givet att 1924 års lag i hög grad bidragit till det samma. Till stöd därför finge erinras, att genom denna lag kriminaliserats åtskilliga förfaranden vilka tidigare icke varit straffbara, och det syntes därför sannolikt, att, därest spritsmugglingen till riket efter lagens ikrafträdande pågått i oförändrad omfattning, smugglingsmålens antal och kvantiteten beslagtagna spritdrycker skulle hava ökats, i stället för att såsom skett en avsevärd minskning ägt rum. Såsom ett allmänt omdöme ville generaltullstyrelsen fördenskull uttala, att enligt styrelsens mening lagens verkningar måste betecknas såsom goda. Vid sådant förhållande och med hänsyn därtill, att spritsmuggling i allt fall fortfarande ägde rum i ej obetydlig omfattning — särskilt i Stockholms tullkammardistrikt hade smugglingen även på sista tiden förekommit i ganska stor utsträckning — syntes det styrelsen uppenbart, att lagen borde förlänas giltighet även efter utgången av juni månad 1926. Huruvida en viss tidsbegränsning här borde fastställas eller om lagen borde erhålla permanent karaktär kunde visserligen vara tveksamt. Av olika skäl ansåge styrelsen sig dock böra uttala sig för att lagen måtte erhålla allenast en begränsad giltighetstid, förslagsvis två år. I första rummet talade därför det förhållande, att lagens bestämmelser i åtskilliga punkter måste anses synnerligen stränga och innebära avvikelser från eljest vedertagna rättsgrundsatser. Vidare syntes det icke vara uteslutet, att Helsingforskonventionens bestämmelser skulle kunna lägga sådana hinder i vägen för spritsmugglingen att en återgång till mindre sträng lagstiftning kunde finnas möjlig. Slutligen vore det icke otänkbart, att ändrade metoder för smugglingens bedrivande kunde framkalla behov av ändringar i lagstift-

ningen, vilka givetvis skulle kunna med större lätthet genomföras därest lagstiftningen fortfarande behölle sin mera tillfälliga karaktär.

Av den förebragta utredningen framgår oförtydligt att den ifrågavarande lagstiftningen i det stora hela uppfyllt de krav man ställt på densamma. Särskilt har den lämnat möjlighet till ett verksamt bekämpande av sprit-smugglingen, och det är att förvänta att de författningar som nyligen tillkommit i samband med anslutningen till Helsingforskonventionen skola visa sig avsevärt öka denna möjlighet. Då det utan vidare är klart att lagbestämmelser av förevarande slag äro av behovet påkallade även efter den 30 juni 1926, återstår att avgöra huruvida åt bestämmelserna nu bör givas permanent karaktär. Det torde kunna tagas för visst att lagstiftning i ämnet svårligen kan undvaras under avsevärd tid. Att göra lagstiftningen permanent synes därför hava skäl för sig. Emellertid är att märka att förevarande lagstiftning varit i tillämpning endast under kort tid. Särskilt bör beaktas att ännu ingen erfarenhet kunnat vinnas om verkningarna av de efter Helsingforskonventionen utfärdade författningarna. Under sådana förhållanden torde försiktigheten bjuda att välja den av ämbetsverken anvisade utvägen. Jag tillstyrker därför att åt samtliga stadganden i de ämnen varom nu är fråga förlänas allenast fortsatt provisorisk giltighet under en tid av två år, under vilken tid tillräcklig erfarenhet lär kunna vinnas för förnyat ställningstagande i frågan.

Departements-
chefen.

De i ärendet avgivna yttrandena innehålla åtskilliga förslag till ändringar i förevarande lagstiftning. Nära nog samtliga ändringsförslag hänföra sig till lagen med särskilda bestämmelser angående olovlig befattning med spritdrycker och vin och innefatta i flera fall en sådan påbyggnad av lagen som måhända kan komma att visa sig nödvändig. Emellertid har jag vid föreliggande prövning av dessa frågor utgått ifrån att det icke avses att åt lagstiftningen förläna definitiv giltighet. Under förutsättning att hithörande bestämmelser icke skola slutgiltigt fastställas, torde en fullständig revision av samma bestämmelser böra anstå. För det närvarande synas allenast de ändringar böra vidtagas, som innebära avhjälpan av mera påtagliga olägenheter vid lagtillämpningen. Jag anhåller att få lämna en redogörelse för de stadganden beträffande vilka ändring kan anses ur denna synpunkt påkallad. Därjämte ämnar jag något uppehålla mig vid vissa andra ändringsförslag som synas förtjänta av beaktande.

Ändrings-
förslag.

*Lagen med särskilda bestämmelser angående olovlig befattning
med spritdrycker och vin.
(Spritinförsellagen.)*

I 2 § 2 mom. b) stadgas, att det i 2 § 1 mom. meddelade förbudet mot införsel av spritdrycker och vin från internationellt eller utländskt område till svenskt territorialvatten icke skall gälla vid genomfart utan onödigt

2 §.

uppehåll genom Öresund mellan Falsterbo rev och Kullens fyr från internationellt eller utländskt område till annat sådant område; dock må vattenområde inom en halv kilometer från svenska landet icke befaras.

Kustbevakningsinspektören samt tulldirektören och tullbevakningschefen i Malmö hava ifrågasatt att det i 2 mom. b) medgivna undantaget måtte upphävas. Det har därvid framhållits, att motsvarande undantag icke förekomme i den danska lagstiftningen och att den för bevakningen i Öresund disponibla personalen icke vore tillräcklig att ständigt hålla uppsikt över att fartygens genomfart skedde utan onödigt uppehåll.

Samma hemställan har gjorts av sammanslutningen för spritsmugglingens bekämpande, därvid sammanslutningen anført, att det alltid vore förenat med svårigheter att avgöra vad som kunde betecknas såsom onödigt uppehåll samt att undantaget särskilt beredde segelfartyg möjlighet till längre uppehåll på svenska sidan av Öresund i sprifförsäljningssyfte.

Generaltullstyrelsen har framhållit såsom ur tullverkets synpunkt önskvärt, att ifrågavarande undantagsmedgivande bortfölla, men styrelsen har dock icke ansett sig böra framställa något förslag i denna riktning, då starka betänkligheter däremot måste göra sig gällande.

Kontrollstyrelsen har funnit sig för sin del böra tillstyrka ändring i omförmälda hänseende. De betänkligheter som med hänsyn till internationella förhållanden skulle kunna möta har kontrollstyrelsen icke funnit vara av mera vägande art, särskilt som eventuella åtal bleve beroende av generaltullstyrelsens tillstånd.

Jag erinrar om att lagstiftningen i denna del såväl år 1923 som år 1924 varit föremål för noggrann prövning. Då nya omständigheter icke tillkommit, har jag icke funnit anledning att nu biträda ändringsförslaget.

Tullförvaltaren i Trälleborg har anmärkt, att i förevarande författningsrum Öresunds södra gräns icke vore nöjaktigt markerad, då Falsterbo rev låge under vattenytan och därför ej kunde med säkerhet bestämmas. Den fasta punkten i söder borde enligt tullförvaltaren vara Falsterbo fyr. Detta förslag har generaltullstyrelsen biträtt.

Gällande bestämning, vilken överensstämmer med den i § 6 mom. 2 i tullstadgan givna, är hävdvunnen. Då den därjämte icke torde behöva medföra större svårigheter vid lagtillämpningen än den nu föreslagna, har jag icke ansett ändring påkallad på denna punkt.

3 §.

Mot avfattningen av andra stycket i 3 § 1 mom. har anmärkning framställt av kustbevakningsinspektören samt tullförvaltarna i Trälleborg, Strömstad och Sundsvall. Det har i sådant avseende anförts, att ett fartyg som utanför svenskt territorialvatten försälde sprit till närliggande länders undersåtar kunde ingå till svensk hamn för att bereda besättningen vila och rekreation, intaga proviant, inleda affärsförbindelser m. m. utan annan

påföljd än det för större sådana affärer fullkomligt betydelselösa bötesbeloppet av högst 500 kronor. I dylikt fall borde, liksom enligt dansk lagstiftning, lasten konfiskeras, även om avsikt att till Sverige införa spriten icke kunde konstateras. Skulle en sådan bestämmelse icke anses lämplig, borde åtminstone en avsevärd höjning av bötesmaximum inträda.

Under framhållande att den sålunda gjorda anmärkningen utan tvivel vore befogad har generaltullstyrelsen anslutit sig till det alternativt framställda förslaget om en avsevärd höjning av böternas maximibelopp och i sådant hänseende föreslagit att detta bestämdes till åtminstone 5,000 kronor.

Det måste tvivelsutan betecknas såsom ett missförhållande, att fartyg vars besättning bedriver rusdrycksförsäljning kan ingå till svensk hamn utan att därmed riskeras annan påföljd än ett mindre bötesbelopp. I propositionen nr 223 till 1924 års riksdag anförde dåvarande departementschefen till motivering av 7 § bland annat att, då uppsåt att smuggla till annat land förelegat, tillika i allmänhet förefunnits avsikt att, om tillfälle därtill erbjöde sig, smuggla även till Sverige, samt att det i sådana fall icke ofta kunde anses av omständigheterna uppenbarligen framgå att dryckerna icke varit avsedda att olovligen införas till riket'. Den omständigheten att 3 § 1 mom. andra stycket erhållit en avfattning som avviker från de i 7 § använda ordalagen har givit anledning till den tolkning, att bevisregeln i 3 § 1 mom. andra stycket vore en annan än den i 7 § angivna. En dylik olikhet har icke varit avsedd. För att säkerställa den åsyftade tillämpningen av 3 § 1 mom. andra stycket torde detta stadgande böra omformuleras till överensstämmelse med motsvarande föreskrift i 7 §.

Mot bestämmelsen i 3 § 1 mom. tredje stycket, enligt vilken bestämmelse straffrihet inträder i fråga om olovlig införsel till svenskt territorialvatten, där det kan visas att den farkost, med vilken dryckerna forslats, på grund av verklig sjönöd icke kunnat undgå att inkomma till svenskt territorialvatten och där förbliva, hava från flera håll invändningar rests. Sålunda har den extra landsfiskal, som innehar länsstyrelsens i Stockholms län förordnande att biträda länets landsfiskaler med förrättande av polisundersökningar bland annat rörande olovlig varuinförsel, framhållit att på grund av förevarande bestämmelse verkställda beslag upphävts och åtal ogillats även i de fall, då 'den verkliga sjönöden' uppkommit däri-genom att besättningen borttagit någon maskindel eller dylikt av ej alltför stort värde. Avsikten hade endast varit den, att spritlastens innehavare, vilka i allmänhet såsom 'besättningsmän' själva medföljt de spritlastade fartygen, velat komma till svensk hamn för att skaffa köpare och träffa erforderliga avtal. Maskinskadan eller annan haveriorsak hade endast varit en förevändning. — Länsstyrelsen i Malmöhus län har hän-

visat till ett yttrande, avseende ett förtydligande i syfte att få klarlagt 'vilken grad av sjönöd som skall föreligga, för att verklig sjönöd skall anses vara för handen'. Enligt uppgift hade nämligen vid handläggning av ett mål ett flertal sakkunniga varit av olika mening om innebörden av ifrågavarande uttryck. — Sammanslutningen för sprit-smugglingens bekämpande har framhållit, att den omständigheten att 'verklig sjönöd' friade från ansvar i praktiken åstadkommit synnerligen stora svårigheter. Ett smuggelfartyg som bedreve sina affärer på svenskt farvatten kunde, om detsamma upptäcktes av tullpersonalen, lätt av sin besättning bringas 'i sjönöd' genom en så enkel åtgärd som exempelvis borttagande av någon maskindel. — Verkställande direktören i aktiebolaget Vin- & spritcentralen anför, att den åsyftade bestämmelsen 'alltför lätt kan utnyttjas till skydd för smugglaren och hans last, i det att färdigheten att arrangera sjönöd, när en fara är å färde eller då kundkretsen är nära, torde vara ganska långt uppdriven hos smugglarna'.

Generaltullstyrelsen, som anmärkt att 'verklig sjönöd' borde anses innebära att fartyg kunde befaras komma att förlisa och att människoliv riskerades, har ansett önskligt, att förevarande författningsrum avfattades i anslutning till artikel 10 i Helsingforskonventionen och sålunda komme att avse fartyg, som 'på grund av verklig sjönöd tvingats att söka nödhamn för räddande av fartyg, last och människoliv'.

Liknande synpunkter hava framförts av kontrollstyrelsen.

Det är uppenbart att 3 § 1 mom. tredje stycket av den förevarande lagen icke bör kunna åberopas, då sjönöden är konstruerad. Ehuru det i sak icke torde förefinnas någon väsentlig skillnad mellan berörda lagrum och omförmälda stadgande i artikel 10 av Helsingforskonventionen, torde sistnämnda stadgande på grund av däri intagen bestämning av nödläget innebära större garanti för en lagtillämpning enligt vilken självförvallad sjönöd icke föranleder befrielse från ansvarspåföljd. Jag ansluter mig därför till förslaget om ändring av ifrågavarande lagrum.

6 §.

Bestämmelserna i 6 § hava föranlett yttranden från den förutnämnde extra landsfiskalen i Stockholms län, sammanslutningen för sprit-smugglingens bekämpande samt verkställande direktören i aktiebolaget Vin- & spritcentralen. Den förstnämnde uppger, att det upprepade gånger förekommit, att besättningsmän å fartyg ertappats syssla med sprit-smuggling, och att det funnes fartyg, å vilka en besättningsman ända till åtta olika gånger ådömts straff för olovlig varuinförsel; varken fartygens befälhavare eller rederierna syntes vidtaga åtgärder för att skilja sig från dylika personer. Med hänsyn därtill har landsfiskalen funnit det önskvärt, om sådana bestämmelser kunde utfärdas, att en fartygsbefälhavare eller ett rederi finge ekonomiskt intresse av att ej vidare behålla dylika besättningsmän i sin tjänst. Av

ej ringa betydelse skulle det enligt hans uppfattning vara, om en fartygsbefälhavare ålades avlämna godtagbar borgen för erläggandet av de böter, som kunde komma att ådömas besättningsmän därest dessa vore av utländsk nationalitet.

Sammanlutningen för spritsmugglingens bekämpande har framhållit, att smugglingen från de fartyg som i reguljär trafik anlöpte svenska hamnar på senaste tiden syntes hava tilltagit i omfattning. De beslagtagna kvantiteterna vore enligt sammanslutningen avsevärda, och ännu större mängder undginge säkerligen tullverkets uppsikt. De smugglande sjömännen bleve i regel endast ådömda böter; åtal mot fartygets befäl och underbefäl syntes mycket sällan förekomma. Sammanslutningen har slutligen anfört, dels att, då det inträffade att samma person bland fartygets personal upprepade gånger gjorde sig skyldig till och dömdes för spritsmuggling, det icke syntes vara oriktigt, om fartygets ägare åtminstone gjordes ekonomiskt ansvarig för att de personalen ådömda böterna bleve erlagda, dels att i de ej sällan förekommande fall, då särskilda lönnrum för sprit vore anordnade ombord, befälhavare och underbefäl ombord icke borde kunde undandraga sig ansvar därför samt att straffet därvid borde avsevärt skärpas.

Verkställande direktören i aktiebolaget Vin- & spritcentralen har i berörda avseende anfört i huvudsak följande:

Erfarenheten hade visat, att insmugglingen av rusdrycker ombord å fartyg nått en långt större omfattning än som vid lagens tillkomst förmodats. Enligt objektiva vittnesbörd förhölle det sig nämligen så, att så gott som alla till Sverige från Finland ankommande fartyg medförde smuggelsprit. Detta gällde icke blott lastfartyg av olika slag utan även de för persontrafik avsedda ångbåtar som ginge i reguljära turer. Enligt från tullverket erhållna uppgifter gjordes under året 1 september 1924—31 augusti 1925 enbart hos personalen å i Finland hemmahörande båtar, som ginge i reguljär trafik på Stockholm, följande spritbeslag:

å Hebe	82	beslag	hos	43	personer:	530.8	liter	sprit
» Torneå	56	»	»	37	»	403.6	»	»
» Nordstjärnan	54	»	»	34	»	374.6	»	»
» Mariehamn	37	»	»	25	»	179.1	»	»
» Halland	5	»	»	4	»	26.5	»	»
» von Döbeln	3	»	»	3	»	32.7	»	»

Sammanlagt hade sålunda hos personalen på dessa båtar under nämnda tidrymd gjorts 237 beslag hos 146 personer, varvid beslagtagnits inalles 1,547 liter sprit, eller mer än 4,000 liter brännvin. Å Hebe hade sprit beslagtagnits sex gånger hos en person, fem gånger hos en, fyra gånger hos fyra personer och tre gånger hos fyra personer. Å Torneå hade beslag gjorts fem gånger hos en person och tre gånger hos fyra personer. Å Nordstjärnan hade icke mindre än sju personer tre gånger påträffats med olaga

spritinförsel. Å Mariehamn hade en person fyra gånger och två personer tre gånger blivit utsatta för beslag. Nämnda beslag hade gjorts utslutande hos personalen å dessa finska båtar. I summan inginge sålunda icke beslag, gjorda ombord å samma båtar, då det icke kunnat visas, att spriten tillhört personalen, icke heller beslag som gjorts vid ilandförande av andra personer än ifrågavarande personal. Till jämförelse och fullständigande kunde nämnas, att å de svenska båtar som gått i reguljär trafik mellan Stockholm och Finland under samma tid gjorts följande spritbeslag:

å Heimdall 34 beslag hos 27 personer: 234.6 liter sprit
 » Birger Jarl 17 » » 14 » 89.4 » » .

Å dessa svenska fartyg hade under ifrågavarande 12 månader sju personer å Heimdall och två personer å Birger Jarl mer än en gång blivit åtalade för smuggling av sprit. Såsom synnerligen anmärkningsvärt i fråga om nämnda trafik finge framhållas, att, enligt vad uppgifterna visade, samma personer oupphörligen anträffats med olovlig sprittillförsel till riket, utan att från ångbåtsbolagets sida några som helst åtgärder mot dem vidtagits. Såsom exempel på den bristande tillsyn i övrigt som förekomme ombord på dessa ångare kunde nämnas ett i tidningspressen refererat fall, av vilket framginge, att besättningen i skansen på ångaren Nordstjärnan losstagit skansväggarnas träbeklädnad och innanför denna anbragt snören, på vilka upphängts ej mindre än ett femtiotal enliters-spritudkar, varefter bräderna åter påspikats. Det anförda syntes giva övertygande skäl för att ifrågavarande bestämmelser i lagstiftningen icke vore tillräckligt effektiva, utan att det vore nödvändigt att, för att ernå bättre förhållanden, skärpa såväl befälhavarens som ock i sista hand rederiets ansvar för denna smuggeltrafik. Rederiet hade genom sina förtroendemän, befälhavaren och allt underbefäl, långt större förutsättningar att förhindra och upptäcka smugglingsförsök än vad som vore möjligt för en fåtalig tullbevakningspersonal vilken verkställde besök ombord allenast vid landningstillfället. Såsom ett förslag till sådan skärpning av berörda föreskrifter hänvisades till följande bestämmelse som återfunnes i ett till förarbetena för lagstiftningen hörande lagutkast:

'Anträffas spritdrycker, som äro förverkade på grund av lagen om straff för olovlig varuinförsel, å fartyg i svensk hamn under sådana omständigheter, att någon, som är anställd ombord å fartyget, måste antagas hava gjort sig skyldig till olovlig införsel av dryckerna eller försök därtill eller olovligt förslande av desamma, vare redaren, ändock att den skyldige icke ertappas, pliktig att såsom tullavgift erlägga femdubbla beloppet av den avgift, som eljest bort i sådant hänseende utgöras. Har redaren överlåtit fartyget till annan att nyttja det till sjöfart för egen räkning, skall vad nu stadgats om redaren gälla om den, till vilken nyttjanderätten överlåtit.

När skäl därtill äro, må fartyget på begäran av tullverkets vederbörande åklagare av vederbörande tullförvaltning kvarhållas i hamnen till dess avgift, varom nu sagts, guldits eller hos tullförvaltningen nedsatts eller ock säkerhet för dess gäldande därstädes ställts. Ej må dock fartyget kvarhållas mer än trettio dagar.'

Av flera tullmyndigheter hava påyrkats skärpta bestämmelser i syfte att åstadkomma större möjlighet att få personer som gjort sig skyldiga till olovlig varuinförsel dömda till straff därför samt ådömt straff verkställt. Det har i sådant hänseende anförts, att det ofta och särskilt då sjömän, anställda å utländska fartyg, gjort sig skyldiga till smuglingsbrott vore omöjligt att få dem befordrade till straff och att, där böter ådömts, kunna uttaga dessa eller få böterna förvandlade i frihetsstraff. Till avhjälpande härav har ifrågasatts föreskrift om att sådana personer skulle kunna kvarhållas till dess de antingen erlagt böterna eller undergått förvandlingsstraffet ävensom om skyldighet för respektive fartygsbefälhavare eller fartyg att svara för böterna.

Generaltullstyrelsen har i sitt yttrande anslutit sig till den uppfattningen att missförhållanden av antydd art föreläge; styrelsen har vidare anfört följande:

Allteftersom smugglingen tilltagit hade antalet av de personer, i de flesta fall tillhörande besättningar å utländska fartyg, vilka undandragit sig straff för smuglingsbrott, väsentligt stigit. Genom cirkulär i tullverkets författningssamling ålades tullförvaltningarna att hos styrelsen anmäla när sådan person ånyo ankomme till riket. I ett och annat fall lyckades det då att få vederbörande åtalad eller att uttaga ådömda böter eller få dem förvandlade, men i det säkerligen övervägande antalet fall undginge de skyldiga straffet, ofta på grund av preskription. Det finge fördenskull anses som en stor fördel om något sätt att förhindra berörda missförhållande kunde utfinnas. Styrelsen ansåge sig emellertid icke kunna understödja någotdera av de utav de underordnade tullmyndigheterna omförmälda förslagen, av vilka det ena strede mot Helsingforskonventionens artikel 10 och det andra knappast vore förenligt med här i landet eljest gängse rättsuppfattning, åtminstone om såsom ifrågasatts förfaringssättet skulle tillämpas allenast mot utlänningar. Styrelsen såge sig icke i stånd att föreslå någon framkomlig väg till målet, hur önskvärt det än vore att detsamma kunde nås.

Kontrollstyrelsen, som funnit starka skäl tala för den uppfattningen att smugglingen från fartyg i vanlig passagerar- eller lasttrafik under senaste tiden tilltagit medan spritsmugglingen i övrigt minskats, har vidare framhållit följande:

Styrelsen ville särskilt fästa uppmärksamheten på de riskmoment, som ifrågavarande utveckling innebure för nykterhetsförhållandet i de smärre och medelstora hamnstäder som stode i livligare förbindelse med utlandet. Den rena yrkessmugglingen i stort sökte sig av naturliga skäl gärna fram

till de stora befolkningscentra eller deras närhet, där en mera omfattande marknad med avsättningsmöjligheter för stora kvantiteter smuggelsprit finnes. Smugglingen från fartyg i vanlig trafik — även denna syntes av vissa besättningsmän drivas i sådan omfattning att den väl förtjänade beteckningen yrkesmässig — kunde givetvis däremot finna tillräckliga avsättningsmöjligheter även i ej så stora samhällen och kunde av naturliga skäl ofta nog i dessa räkna med fördelen av en mindre effektiv tullbevakning än i de större hamnarna. Av vissa tecken att döma syntes en mycket betydande smuggling av denna art förekomma till vissa Norrlandsstäder. Utan att med bestämdhet göra gällande att den ökning av antalet fylleriförseelser, som under den gångna delen av år 1925 visat sig t. ex. i Sundsvall och Härnösand — i Sundsvall hade antalet avdömda fylleriförseelser under tiden 1 januari—31 oktober 1924 varit 446, medan antalet under samma tid år 1925 varit 565; för Härnösand hade motsvarande siffror varit 164 och 271 — berott enbart på insmugglad sprit, funne dock kontrollstyrelsen all sannolikhet tala för att ökningen till väsentlig del varit föranledd av en tilltagande spritsmuggling. Med hänsyn till angivna omständigheter funne kontrollstyrelsen det erforderligt att åtgärder vidtoges. Den ogynnsamma utvecklingen i berörda avseende finge nämligen till en väsentlig del tillskrivas den omständigheten att lagstiftningen på denna punkt visat sig ineffektiv. I vissa av de avgivna yttrandena hade föreslagits, att i lagstiftningen borde införas bestämmelser, som gjorde rederierna i större eller mindre grad ekonomiskt ansvariga för den spritsmuggling med vilken besättningsmän ertappades. Verkställande direktören i aktiebolaget Vin- & spritcentralen hade i detta avseende anslutit sig till ett tidigare framlagt förslag, enligt vilket redare skulle förpliktas att såsom tullavgift erlagga ett visst belopp, där spritdrycker som enligt gällande lag vore förverkade anträffades å ett fartyg under sådana omständigheter, att det måste antagas, att någon som vore anställd ombord å fartyget gjort sig skyldig till olovlig införsel av dryckerna eller försök därtill eller olovligt förslande av desamma. Enligt kontrollstyrelsens mening skulle ett införande av en bestämmelse av denna eller liknande art komma att visa sig mycket effektivt. De invändningar, som från vissa håll rests mot bestämmelsen med hänsyn därtill, att den skulle åsamka rederierna utgifter för handlingar, vilka det icke låge i rederiernas makt att förhindra, funne kontrollstyrelsen icke avgörande. Därest rederierna genom sina befälhavare och genom underbefälet på båtarna verkligen sökte förhindra och upptäcka smugglingsförsök, vore nämligen möjligheterna därtill så stora i jämförelse med den fåtaliga tullpersonalens, att det icke kunde förutsättas, att denna personal, som hade att utföra sina undersökningar huvudsakligen vid landningstillfället, skulle kunna upptäcka några större kvantiteter som undgått fartygsbefälet. Kontrollstyrelsen ansåge med hänsyn till det anförda upptagandet av en bestämmelse av denna art i lagstiftningen synnerligen önskvärt. Emellertid innehölle artikel 10 i Helsingforskonventionen

sådana stadganden, att ett omedelbart realiserande av nämnda önskemål åtminstone i hela dess utsträckning icke syntes vara möjligt. Med hänsyn därtill funne kontrollstyrelsen sig allenast böra hemställa om åtgärder från svensk sida i syfte att ernå en sådan ändring av Helsingforskonventionen, att densamma icke lade hinder i vägen för införande av en bestämmelse av antydd art.

Den omständigheten att insmuggling av rusdrycker ombord å fartyg i reguljär trafik ägt rum i stor omfattning giver anledning till övervägande, huruvida särskilda bestämmelser äro erforderliga för stävjande av denna form av spritsmuggling. Till en början måste fastslås, att stadganden i dylik riktning icke saknas i gällande lagstiftning, och det torde förhålla sig så, att dessa stadganden, tillfullo utnyttjade, erbjuda ett icke föraktligt vapen vid spritsmugglingens bekämpande. Det har särskilt framhållits, att en verksam åtgärd skulle vara föreskrivande av påföljd för rederi, då smuggling ägt rum å rederiet tillhörigt fartyg. Skulle sådan åtgärd vidtagas, torde den böra hava form av införande av straffrättsligt ansvar. Därmed skulle följa en betydande utvidgning av det straffrättsliga ansvaret å ifrågavarande område. Jag erinrar om att lagstiftningen i ämnet redan innehåller bestämmelser vilka utgöra avvikelser från eljest vedertagna rättsprinciper. En utsträckning av det straffrättsliga ansvaret i föreslagen riktning — vilken åtgärd eventuellt förutsätter ändring i den nyligen antagna Helsingforskonventionen — synes knappast tillräddig innan nuvarande stadganden efter ytterligare prövning befunnits otillräckliga.

En tullförvaltare har framhållit önskvärdheten av att alla bestämmelser rörande olovlig införsel av spritdrycker och vin vore samlade i en och samma lag; hänvisningarna till lagen om straff för olovlig varuinförsel den 8 juni 1923 medförde stundom ovisshet om tillämpningen av författningarna. Sålunda vore enligt 7 § i 1924 års lag olovligen införda spritdrycker och vin förverkade endast om de påträffades, medan enligt 1 § 8 mom. i 1923 års lag olovligen infört gods, även om det icke påträffats, vore förverkat. Då beträffande olovlig införsel av spritdrycker och vin bestämmelserna i 1923 års lag icke gällde i vidare mån än till dem hänvisades i 1924 års lag, skulle alltså olovligen införda men förskingrade spritdrycker och vin icke kunna förklaras förverkade med mindre de före förskingringen påträffats; och endast i sådant fall skulle alltså ersättningskyldighet enligt 8 § i 1923 års lag — till vilken paragraf hänvisades i 1924 års lag — kunna inträda, något som icke kunde hava varit avsett.

Generaltullstyrelsen har i anslutning härtill ansett lämpligt, att 7 § i spritinförsellagen ändrades i syfte att undanröja den nyss berörda osäkerheten i fråga om inträdandet av den i 8 § i 1923 års lag stadgade ersättningskyldigheten.

Med den lydelse som givits åt 7 § första stycket har, såvitt angår förverkandepåföljd, uppenbarligen icke avsetts att föreskriva andra regler beträffande olovlig införsel av spritdrycker eller vin än i fråga om olovlig varuinförsel i övrigt. Då domstolarna, såvitt jag erfarit, tillämpa hithörande stadganden på det sätt som åsyftats, torde någon lagstiftningsåtgärd icke vara erforderlig.

8 §

En tullfiskal har framhållit, att avfattningen av 8 § 2 mom. vore mindre tillfredsställande. På grund av ordalydelsen: 'farkost — — — vilken uppehåller förbindelse mellan land och där utanför beläget fartyg' hade det visat sig svårt att erhålla fällande utslag beträffande farkost, som under annars mistänkta omständigheter beslagtagit invid spritskuta eller medan farkosten, efter att hava bordat sådan skuta, befunnit sig på återväg mot land. Från svarandesidan hade då invänts, att någon förbindelse mellan land och fartyg icke uppehållits, utan att farkosten av en eller annan lovlig anledning, såsom motorskada, vind- och väderleksförhållanden eller dylikt, nödgats lägga till vid spritskutan; och då bevisning om motsatsen vore svår att förebringa, hade det hänt, att farkosten icke ansetts hava uppehållit 'förbindelse' mellan spritskutan och land. Berörda uttryck borde därför utbytas mot något annat, exempelvis: 'farkost — — — vilken anträffas under färd mellan land och där utanför beläget fartyg'.

Generaltullstyrelsen har funnit den sålunda gjorda anmärkningen vara beaktansvärd, varför styrelsen ansett sig böra understödja förslaget om lämplig ändring av förevarande bestämmelse.

I fråga om 8 § 2 mom. anför sammanslutningen för spritsmugglingens bekämpande följande:

'Detta mom. innehåller förbud för fartyg under 40 ton att uppehålla förbindelse mellan spritskuta och land. För att få dylikt förbindelsefartyg dömt förbrutet måste det emellertid beslagtagnas innanför tullgränsen. Det skulle vara synnerligen önskvärt, att momentets lydelse ändrades därhän, att svenska förbindelsefartyg kunde dömas förbrutna, även om de uppbringades på internationellt vatten. Erfarenheten har nämligen givit vid handen, att vaktställning ute vid spritskutorna är synnerligen effektiv, men att bevaknings-effektiviteten lider av att prejning och beslagtagning icke kunna ske omedelbart efter det en dylik förbindelsefarkost lämnat spritfartyget. Om en bevakningsbåt, som på internationellt vatten ligger i närheten av en spritskuta, iakttagert, att en mindre farkost lägger till vid skutan, kan han nu icke beslagtagna densamma omedelbart efter det den lämnat spritfartyget. Den svenska smuggelbåten kan nu begiva sig ut på havet för att locka bevakningsbåten efter sig och på så sätt bereda möjlighet för andra båtar att under bevakningsbåtens förföljande av den första båten avhämta sprit å skutan.

Det skulle helt säkert vara en dödsstöt åt denna form av spritsmuggling, om förbindelsefarkosten finge beslagtagnas omedelbart sedan den lämnat spritskutan och beslagtagnandet alltså kunde ske även på internationellt vatten.'

Kontrollstyrelsen har för sin del funnit sannolikt, att den av sammanslutningen föreslagna utvidgningen av 8 § 2 mom. skulle komma att visa

sig vara av stort värde för bekämpandet av denna form av spritsmuggling. Styrelsen har vidare framhållit, att bestämmelsen icke bleve fullt effektiv eller uteslöte vissa svårigheter vid tillämpningen med mindre en överenskommelse med Finland och Norge träffades av sådan innebörd, att dessa länder förklarade sig icke hava något att erinra mot att deras i smugglingssyfte uppenbarligen stadda mindre fartyg prejades och beslagtogs, under förutsättning att Sverige medgäve nämnda länder motsvarande rättighet i fråga om svenska farkoster. Artikel 12 i Helsingforskonventionen, enligt vilken envar av de fördragsslutande staterna förklarar sig beredd att välvilligt pröva de förslag, som annan fördragsslutande stat kunde komma att framlägga i syfte att fullständiga konventionen, har syntts kontrollstyrelsen bilda en god utgångspunkt för inledande av förhandlingar i sådant syfte.

Vad generaltullstyrelsen föreslagit i fråga om avfattningen av 8 § 2 mom. synes icke innebära avsevärt ökad möjlighet till ingripande mot farkoster av ifrågavarande slag. Den av sammanslutningen för spritsmugglingens bekämpande berörda och av kontrollstyrelsen förordade utvidgningen av hithörande bestämmelser torde förutsätta en internationell överenskommelse. Innan Helsingforskonventionen någon tid varit i kraft och vunnit ytterligare anslutning, torde påbyggnad av densamma icke böra föreslås. Jag anser därför vidare prövning av ändringsförslag på denna punkt böra anstå.

Nyssnämnde tullfiskal har anmärkt, att det i 18 § 2 mom. bestämda gränsvärdet, 30 kronor, vore alltför lågt, samt härom vidare anfört: Det vore uteslutet, att någon skulle anmäla sig med anspråk på rätt till beslagtaget gods av så ringa värde som 30 kronor eller något däröver med risk att bliva åtalad för olovlig införsel eller innehav av godset. Dessutom vore kostnaderna för kungörandet så stora, att större delen av godsets värde, då detta endast uppginge till 30 kronor eller endast föga överstege detta belopp, åtginge till dessa kostnader. Utan fara för rättssäkerheten syntes ifrågavarande gränsvärde kunna bestämmas till åtminstone 200 kronor.

18 §.

Generaltullstyrelsen har såsom sin mening framhållit, att på de av tullfiskalen anförda skäl en avsevärd höjning av det nu för de olika förfaringssätten bestämda gränsvärdet borde kunna äga rum.

Då de fördelar, som kunna vara förenade med en höjning av det till 30 kronor bestämda gränsvärdet, icke synas uppväga nackdelen av minskad rättssäkerhet, har jag nu icke velat biträda det framställda ändringsförslaget.

Det har påpekats, att i 23 § föreskrift saknades om vem som skulle anses såsom beslagare i sådant fall, då någon dömdes för olovlig införsel av gods, som icke anträffats, och någon beslagsåtgärd sålunda icke före-

23 §.

kommit. Detta förhållande medförde, efter vad det framhållits, tveksamhet i fråga om fördelning av böter och värdet av förskingrat gods.

Generaltullstyrelsen som funnit ofullständighet föreligga i det anmärkta hänseendet har upplyst, att det ville synas, som om domstolarna i allmänhet vore benägna att i fall då beslagare ej funnes tillerkänna beslagares rätt åt den tjänsteman som anmält den olovliga införseln. Dock hade enligt styrelsen även andra förfaringssätt förekommit, såsom att beslagarandelen tillerkänts åklagaren eller kronan eller ställts till styrelsens förfogande.

Det har även framhållits, att närmare regler saknades, huru den stadgade begränsningen i bötes- och beslagsandelarna skulle iakttagas, där i ett mål förekomme flera åtalade, vilka var för sig dömdes till bötesstraff som gärningsmän eller delaktiga, eller flera beslag behandlades i ett sammanhang eller beslagarna vore två eller flera.

Då ändring av 23 § i syfte att avhjälpa den anmärkta ofullständigheten torde böra förbindas med motsvarande ändring i 1923 års lag om straff för olovlig varuinförsel, vilken sistnämnda lag icke har provisorisk natur, samt ytterligare utredning är erforderlig för ett slutligt ställningstagande i frågan, håller jag före, att revision å denna punkt bör anstå, så mycket hellre som tillämpningen av gällande bestämmelser icke lärer medföra några vådor. När beslagare icke finnes, torde beslagare eljest tillkommande belopp med hänsyn till avfattningen av hithörande bestämmelser i 23 § böra i det i 1 mom. angivna fall tillfalla kronan samt i fall som avses i 2 mom. disponeras på sätt i sistnämnda moments andra stycke stadgas.

Vad angår frågan om iakttagande av begränsningen i bötes- och beslagsandelarna under vissa komplicerade förhållanden, lärer det icke med fördel låta sig göra att giva uttömmande regler för samtliga tänkbara fall. Det måste i viss mån överlämnas åt lagtillämpningen att i de särskilda fallen åstadkomma en rimlig lösning. Ehuru tillämpningen säkerligen bleve underlättad, om särskilda begränsningar — såsom i varuinförselagen — stadgades för andel i böterna och andel i beslagsgodset, har det synts mig lämpligt att låta med slutlig prövning av jämväl denna fråga anstå tills ytterligare erfarenhet vunnits av den nu ifrågavarande lagstiftningen under en förlängd provisorietid.

Övriga lagar.

I fråga om lagen angående förverkande i visst fall av spritdrycker och vin hava ämbetsverken icke förordat någon ändring.

Vidkommande lagen om utsträckt tillämpning av lagen den 20 juni 1924 med särskilda bestämmelser angående olovlig befattning med spritdrycker och vin hava några ändringsförslag icke framställts.

Jag har ej heller funnit skäl till vidare yttrande rörande lagstiftningen i dessa delar.

Med hänsyn till sambandet mellan spritinförsellagen och lagen om utsträckt tillämpning av samma lag har det syntts mig lämpligt, att i en och samma författning förordnas om fortsatt giltighet av båda lagarna, i vilken författning ock kunna intagas de av mig förordade ändringarna uti förstnämnda lag.

Förslagens
formella
genom-
förande.

Lagen angående förverkande i visst fall av spritdrycker och vin intager däremot en mera självständig ställning. Såväl på grund härav som med beaktande av dess samband med den under utredning varande frågan om ny lagstiftning beträffande åtgärder mot fylleri har det syntts mig riktigt, att i en särskild lag upptagas erforderliga bestämmelser om fortsatt giltighet av ifrågavarande lag.

I enlighet härmed har jag låtit inom finansdepartementet upprätta förslag till

1:o) lag om fortsatt giltighet av lagen den 20 juni 1924 (nr 225) med särskilda bestämmelser angående olovlig befattning med spritdrycker och vin ävensom av lagen den 27 november 1925 (nr 463) om utsträckt tillämpning av förstnämnda lag; och

2:o) lag om fortsatt giltighet av lagen den 20 juni 1924 (nr 227) angående förverkande i visst fall av spritdrycker och vin.»

Föredraganden uppläser härefter berörda förslag av den lydelse bilagorna A och B¹ vid detta protokoll utvisa samt hemställer, att lagrådets yttrande över förslagen måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Svante Ericsson.

¹ Dessa bilagor, vilka äro lika lydande med de vid propositionen fogade lagförslagen, hava här uteslutits.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 18 mars 1926.

Närvarande:

justitierådet SVEDELIUS,
regeringsrådet PALMGREN,
justitierådet CHRISTIANSSON,
justitierådet HÖGSTEDT.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 5 februari 1926, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets yttrande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas över upprättade förslag till *lag om fortsatt giltighet av lagen den 20 juni 1924 (nr 225) med särskilda bestämmelser angående olovlig befattning med spritdrycker och vin ävensom av lagen den 27 november 1925 (nr 463) om utsträckt tillämpning av förstnämnda lag samt lag om fortsatt giltighet av lagen den 20 juni 1924 (nr 227) angående förverkande i visst fall av spritdrycker och vin.*

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet fördragits av tillförordnade byråchefen för lagärenden i finansdepartementet, hovrättsassessorn Harry Guldberg.

Lagrådet lämnade förslagen utan anmärkning.

Ur protokollet:
A. V. Stenkula.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 19 mars 1926.

Närvarande:

Statsministern SANDLER, statsråden OLSSON, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, LINDERS, SCHLYTER, LARSSON, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON.

Efter gemensam beredning med statsministern och t. f. chefen för utrikesdepartementet samt chefen för justitiedepartementet anmäler chefen för finansdepartementet statsrådet Wigforss lagrådets den 18 mars 1926 avgivna utlåtande över de genom Kungl. Maj:ts beslut den 5 februari 1926 till lagrådet remitterade förslagen till

1:o lag om fortsatt giltighet av lagen den 20 juni 1924 (nr 225) med särskilda bestämmelser angående olovlig befattning med spritdrycker och vin ävensom av lagen den 27 november 1925 (nr 463) om utsträckt tillämpning av förstnämnda lag; och

2:o lag om fortsatt giltighet av lagen den 20 juni 1924 (nr 227) angående förverkande i visst fall av spritdrycker och vin.

Föredraganden hemställer, att förslagen som av lagrådet lämnats utan anmärkning måtte, jämlikt § 87 regeringsformen, genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att proposition av den lydelse bilaga litt. vid detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Svante Ericsson.